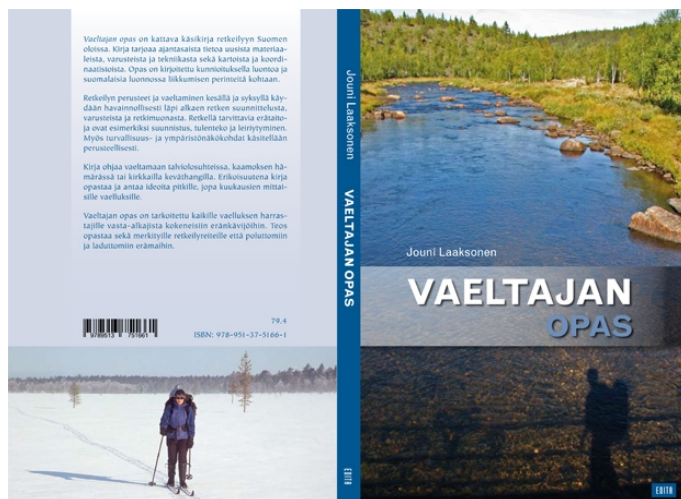

Jouni Laaksonen
Vaeltajan opas
Edita 2008

Kerään tälle sivulle kirjan arvosteluja eri lehdistä. Arviot ovat aikajärjestyksessä, ensimmäinen ylinnä ja tuorein alinna.

www.iki.fi/jel/at/kirjat.htm

Kauppalehti 19.5.2008, Antti Mustonen:

Väkevää elämää erämaassa

Elämä maistuu erämaassa aidommalta, väkevämmältä. Jokaisen päivän tarkoitus on kirkas, kirjoittaa eräopas, tietokirjailija Jouni Laaksonen tuoreessa Vaeltajan oppaassaan.

Laaksonen sanoihin on helppo yhtyä. Sivujen edetessä lukija alkaa kuin varkain suunnittelemaan omaa reissua Lapin kairoihin.

Vaeltajan opas on sopivan laaja katsaus Suomessa vaeltavan retkeilijän tarvitsemiin erätaitoihin. Laaksonen on kirjoittanut kirjansa kunnioittaakseen erityisesti suomalaista luonnossa liikkumisen perinnettä.

Yleisopas hyödyttää erityisesti aloittelijoita, mutta arvokasta tietoa on tarjolla myös patikointia aiemmin harrastaneille. Opas neuvoo erätaitojen perusteet kaikkina vuodenaikoina. Varusteet, retkiruoka, tulenteko, suunnistaminen ja turvallisuusasiat käydään läpi riittävän seikkaperäisesti.

Pidemmälle ehtineelle kirjan parasta antia ovat useamman viikon vaelluksista ja eräkilpailuista kertovat luvut.

Laaksonen pohtii vaeltamisen ja luontokoke

muksien merkitystä suomalaisille ihmisille.

Luonnon kunnioittamisen teema on olennainen erityisesti nykyisessä kulutukselle perustuvassa ajassa. Laaksonen pitää tärkeänä retkeilyharrastuksen lisääntymistä, sillä omien kokemusten kautta luonnon arvo on laajempi kuin vain raaka-aine- ja energiavarasto.

"Vaeltaja ei tunne itseään kuluttajaksi, vaan ihmiseksi", kirjoittaa ansioitunut retkeilyoppaiden kirjoittaja Laaksonen.

Tärkeä huomio kirjassa on, etteivät äärimmäiset haasteet vaadi paljon rahaa tai matkustamista maapallon toiselle puolelle. Pohjoisten erämaiden kokemusten parissa voi viettää helpposti viikkoja.

Laaksonen teokselle on paikkansa, vaikka Olli Aulio on kirjoittanut aiheesta oman pikkujättiläisen. (*Suuri retkeilykirja*, Gummerus.)

Suomalainen näkökulma ja ajantasainen varustetieto antavat syyn Vaeltajan oppaan julkaisemiseen. Kirjassa on huolella laadittu lähde luettelo, jonka avulla lukija pääsee halutessaan yksityiskohtaisemman tiedon äärelle.

Keskisuomalainen 25.5.2008, Martti Ratia:

Jokaisen vaeltajan käsikirja

Retkeilystä työkseen kirjoitettava kuhmolainen Jouni Laaksonen on onnistunut haasteessaan: hän on tehnyt niin aloitteleville vaeltajille kuin konkareille soveltuvan oppaan. Laaksonen vyyryttää kirjassaan sellaisen määrän neuvoja, vinkkejä ja kokemuksia, että lukija hengästyy.

Hän käy läpi vaeltamisen sulan maan aikaan, talvivaellukset, pitkät vaellukset ja eräkilpailut. Vaikka kirjan nimessä on sana vaeltaja, kirja käy myös retkeilijöille. Opas on tehty Suomen tuttuihin oloihin ja tukeutuu meillä jo vuosi satoja hyväksi koettuihin neuvoihin. Sillä jossain

Lapin erämaassa on kovin erilaista samoilla kuin vaikkapa Keski-Euroopan ruuhkaisilla ja kuluneilla urilla.

Hyvien vinkkien lisäksi kirjan kuvitus opastaa paljon: kerrankin kuvissa on selittävät ja opasta täydentävät kuvatekstit. Jokainen joka aikoo pihapiiriään kauemmaksi luontoon, saa kirjasta paljon irti ja voi hyödyntää lukemaansa jo viikonlopun patikkaretkellä. Kirjan lopussa on mielenkiintoisia tarinoita vaeltajilta, jotka ovat kävelleet, hiihtäneet tai meloneet Suomen päästä päähän.

Retki-lehti 5/2008, toukokuu, Joel Ahola:

Konkarin vinkit

Joka vuosi kirjakauppoihin ilmestyy uusi opus, joka johdattaa retkeilytaitoihin. Tähän, osin kuuluneeseen aiheeseen Vaeltajan opas tuo ennen näkemättömän lähestymistavan ja raikkaan poikkeuksen.

Jouni Laaksonen tunnetaan retkeilykohteita ja autiotupia käsittelevistä teoksistaan. Uudessa oppaassaan hän johdattaa lukijan ensin sulanmaan vaelluksille, mutta taitojen karttuessa sivakat suunnataan kaamoksen pimeyteen ja hohtaville keväthangille.

Opas tarjoaa vasta-alkajalle aimo annoksen retkeilyn perustietoutta varustevalinnoista leiri elämään, mutta kokenutkin kulkija ammentaa

Aamulehti 3.6.2008, Juhani Nurmi (hieman lyhentäen):

Nuori Jouni Laaksonen on jo vanha tekijä vaeltajana ja kirjoittajana. Uunituore Vaeltajan opas kattaa lähes kaiken, mitä otsikon alle voi kuvitella: retkeilyn filosofia, varusteet, muona, suunnistus, leiriytyminen, talviretkeily... ja myös tärkeä luku "Retkeilijä ja luonnon-suojelu".

Laaksonen asiantuntemus on hankittu vaelluksilla kaikkina vuodenaikoina ja kaikissa ke-

Latu ja Polku 4-5/2008, Eerikki Rundgrén (lyhentäen):

- - Kokemusta pitkistä ja vaativista vaelluksista kotimaan kamaralla siis löytyy vaikka kuinka paljon. Tämän kokemuksen Laaksonen myös osaa jakaa lukijoille.

Vaeltajan oppaassa on kaikki oleellimmat retkeilijän perustiedot ja -taidot. Laaksonen opastaa viisaasti vasta-alkajaa etenemään ja kehittämään taitojaan rauhallisesti.

Jouni Laaksonen uusinta kirjaa voi jo nyt pitää pienenä merkkitaipauksena suomalaisessa retkeilykirjallisuudessa.

Kysyntää Vaeltajan oppaalle siis varmasti löytyy! Retkeily- ja ulkoiluharrastukset kasvattavat jatkuvasti suosiotaan mutta kaupungistuneen

Helsingin Sanomat 9.6.2008, Mikko-Pekka Heikkinen (hieman lyhentäen):

Opas vie vaeltamaan kädestä pitäen

Suomi on eräkohde. Se unohtuu helposti ostoskeskusten ja perheasuntojen välejä suhatessa.

Jos tekee mieli tutustua maamme todelliseen olemukseen eli korpiseutuihin, tarjoaa valtiovallalta erinomaiset puitteet eli kansallispuistot. Ja niille kunnon käyttöoppaat.

Edita on viime vuosina julkaissut erinomaista opusta nimeltä Suomen retkeilyopas. Se esitte-

lee retkeilijän mansikkapaikat.

Nyt retkeilyoppaan toinen kirjoittaja Jouni Laaksonen on tehnyt Vaeltajan oppaan. Kirja perehdyttää vaellusharrastukseen kädestä pitäen: miten, mitä päälle, mukaan ja miksi.

Sävy on neutraali eikä tunnu kokeneestakaan vaeltajasta paapovalta.

Kirjassa kerrotaan suurin piirtein kaikki mitä vaeltamisesta tulee mieleen kysyä.

leissä. Kirjan kieli on rikasta ja ilmaisuvoimaita. Siinä on vahva kokemuksen maku ja omat mokatkin kerrotaan opiksi otettaviksi.

Tekstissä on virkistävä filosofinen ote, sillä yleensä opaskirjat ovat teknisiä. Varusteet eivät ole retkeilyn ydin, vaan vaeltamisen sisältö on aivan muualla.

Yksi Vaeltajan oppaan mielenkiintoisimmista luvuista on pitkät vaellukset.

nykysuomalaisen erätaidot eivät välttämättä pysy enää harrastusten perässä. Moni joutuu jättämään syrjäisemmät luontokohteet väliin, kun taidot eivät riitä poikkeamaan merkittyjen reitien ulkopuolelle.

Tähän ongelmaan Vaeltajan opas tarjoaa mainion avun. Laaksonen ohjeilla vasta-alkajakin uskaltaa lähteä pidemmille vaelluksille harjoiteltuaan ensin helpommilla reiteillä.

Kirja löytää tiensä takuuvarmasti myös kokenempien vaeltajien käsiin. Kenellä tahansa riittänee kehitettävää omissa taidoissaan ja kokeneen vaeltajan ohjeita on aina miellyttävä lukea.

Salkazine 2/2008, kirjallinen verkkolehti
(<http://salkazine.googlepages.com>), elokuu,
Salla Jalovaara:

Matkakirjojen aatelia

Jos on kiinnostunut luonnossa kulkemisesta, kannattaa lukea tämä kirja. Vaeltajan opas ei ole niinkään nojatuolimatkailijan lukemistoa, vaan se on ajan tasalla kaikessa siinä, mikä koskee vaeltajan käytännön taitoja. Oppaassa käydään läpi vaeltamisen perusteet eri vuodenaikoina ja sivutaan jopa eräkilpailuja ja niiden merkitystä. Oppaassa lähdetään liikkeelle retken suunnittelusta, varusteista ja retkimuonasta ja päädytään lukuun vauhdin kasvattamisesta. Se ottaa huomioon myös ekologiset kysymykset, mikä on varsin uutta tämältyyppisessä kirjassa.

Kun kirjaa lukee syventyneesti, kokematonta retkeilijää alkaa melkein pelottaa, kuinka paljon asioita pitää ottaa huomioon retkelle lähdettäessä. Kirjakin jo uuvuttaa kaikella tarkkuudellaan. Voin kuitenkin vakuuttaa, että kaikki se tieto kartoista, makuupussin huollosta, kenkien valinnasta, ensiavusta, hätämajoituksen tekemisestä ja niin edelleen on tärkeää. Vaikka vaeltamista mainostetaan kenelle tahansa sopivana, aloittelija tarvitsee opastusta sekä etukäteen että matkalla.

Puistoväki 3/2008, syyskuu, Lasse Lovén
(hieman lyhentäen):

Tiekartta umpihangen ystäville

Kokenut vaeltaja Jouni Laaksonen haluaa siirtää erätaitonsa ja vaellusmietteensä muiden samanhenkisten iloksi ja hyödyksi Vaeltajan oppaassa.

Kirjan neuvot auttavat kaikkia lihasvoimalla vaeltavia retkeilijäryhmiä. Tekstin vahvuuksia on nykyaikaisen retkeilyn tekniikan selkeä esittely; tietoa tulee uudesta kartta- ja koordinaattijärjestelmästä, retkeilyvarusteista ja materiaaleista. Monipuolisuudessaan ja systemaattisuudessaan kirja sopii jopa vaelluskoulun oppikirjaksi, jos sellainen kulttuurikeskus joskus saadaan suomalaisen vaelluskansan käyttöön.

Laaksonen esittelee laajan ja innostavan esimerkkikokoelman kotimaisia ja kansainvälisiä vaelluksen huippusuorituksia. Vaeltajalle tärkeää on liike sopivaan ja miellyttävään tahtiin sekä tasapaino jalan, käden ja ajatuksen liikkeen välillä. Tässä hengessä hän siteeraa muita vaeltajia, kuten H. B. Reimsiä: ”Vasta magneettisella pohjoisnavalla olimme ymmärtäneet suurimman haasteemme – nöyryyden”.

Uuden vaellusoppaan perustiedot ovat osa

Kirja on ammattitaidolla tehty. Siksi sellainen ohje kuin ”Raskaan rinkan voi tauolla laskea kiven päälle, josta se on kevyempi 'pukea' ylleen kuin kiskoa kiskoa maasta selkään” tuntuu jo menevän turhankin naiivin oppikirjan tasolle.

Vaeltajan opas on runsaasti kuvitettu, mutta se ei pröystäile kuvavalinnoillaan. Jokainen kuva on tarkoin valittu. Kullakin kuvalla on jokin opastava tarkoitus. Nyt ei olla vain ihailemassa kaunista luontoa; se jätetään varsinaiselle matkalle. Kuvat ovat kuitenkin silmiä hiveleviä, esimerkiksi Ylläksen aamurusko tai kaamos Lemmenjoella. Kuvissa näytetään myös, millainen voi luonto olla vaikeimmillaan, esimerkiksi, kun sumussa pitäisi suunnistaa.

Arvokkaita ovat myös kirjan liitteet Suomen kansallispuistoista ja vaellusreittien sisällöstä ja erityispiirteistä sekä kartan ja kompassin lukuopetusta koskevat kohdat. On mukava huomata, että vaeltamaan ei ole pakko mennä Lappiin asti, vaan hyviä retkeilymaastoja löytyy myös aivan etelästä, Ahvenanmaalta ja Etelä- ja Keski-Suomesta, näistä omista kotimaisemistani.

suomalaista kansanperintöä. Se kiteyttää rep-puun sopivaan kokoon pohjoisen metsäkansan selviytymistaidot erilaisissa erämaaolosuhteissa. Kulttuuridokumenttina kirjalle voi odottaa kysyntää myös kansainvälisesti – jos se joskus, kuten toivon, voidaan kääntää jollekin yleiskielelle. Teksti opastaa kulkijaa niin helpoilla kesäkeleillä ja merkityillä reiteillä kuin myös kaamosajan rankoilla talvivaelluksilla, jolloin on osattava tehdä tulet märkeistä tunturikoivusta.

Vaeltajan luontosuhdetta Jouni Laaksonen kuvaa moniulotteisesti ja harkiten. Tämä tapahtuu tyylikkäästi valittujen sitaattien kautta: ”Oli hieno tunne aina tunturin harjalta katsoa taaksepäin (M. Rekola)” tai ”Pääsin sisälle suureen erämaahan ja olin osa sen oikkuja (A. Kurola)”. Kirjoittaja itse toteaa suvaitsevasti, että retkeily ei koostu joukosta ehdottomia sääntöjä ja ainoita oikeita varusteita. Hän esittää kirjoittamisensa tärkeimpänä motiivina toiveen, että kirjan luettuaan joku saisi kipinän lähteä metsään, innostuisi retkeilemään, rakastuisi luontoon. Tähän toiveeseen voin mielihyvin yhtyä.

Nuorten Luonto 5-6/2008, marraskuu, Kirsi Eskelinen (hieman lyhentäen):

Kairoihin kunnioituksella

Uusi Vaeltajan opas tempaa heti mukaansa, toisin kuin useat vastaavat tietopläjäykset. Suunnistuksesta, leiriytymisestä, retkeilyvarusteista ja erätaidoista tulee sujuvan kerronnan soljuessa kuin vaivihkaa uutta tietoa. Kappaleiden alussa olevat vuosisadankin takaisten vaeltajien, kuten I.K. Inhan ja Samuli Paulaharjun sitaatit siivittävät tunnelman aina uuteen aiheeseen.

Jouni Laaksonen käy seikkaperäisesti läpi vaelluksen suunnittelun ja toteuttamisen vaiheet, ja esimerkiksi kompassin käytöstä tai eksymisestä selviytymisestä saa uutta tietoa moni kokeneempikin suunnistaja. Tekijä ei lähde missään aihepiirissä veren maku suussa paahtamista ihannoiville linjoille, vaan korostaa nöyryyttä, turvallisuuskäsitteitä ja omien ra-

Kauppaopettaja-lehti 3/2008, Pirjo Wiksten (lyhentäen):

Sunnuntaikävelystä umpihanki-hiihtoon tai yösuunnistukseen

Vaeltajan on pakattava reppunsa niin, että sen jaksaa kantaa. Retken ajankohta, maasto, vaelluksen pituus ja vaeltajan kunto ratkaisevat, mitä reppuun pakataan. Jouni Laaksonen kirjoittama Vaeltajan opas (Edita) on vajaa 300 sivua painavaa asiaa, mutta jos itse nyt lähtisin vaeltamaan, ottaisin myös kirjan mukaan.

Opas on kattava käsikirja retkeilyyn Suomen oloissa. Siinä on ajantasaista tietoa materiaaleista, varusteista ja tekniikasta sekä kartoista ja koordinaateista. Kirja alkaa retken suunnittelusta, jolloin on ratkaistava myös, missä seurassa vaeltaa. Kirjassa käsitellään myös mahdolliset vaarat ja tapaturmat, jolloin voidaan tarvita hätäensiapua.

Kirja on helppo ottaa käteen, selailta, kuljettaa reppussa, lukea bussissa tai sängyssä. Silmäillesä otsikoita herää kiinnostus ja kuvia katselemalla houkutus – lähteä.

Kirja on johdonmukainen ja selkeä. Jos on retkeillyt jonkun verran aikaisemmin, siinä on varmasti tuttua asiaa. Jos haluaa laajentaa retkeilykokemuksiaan talvivaelluksiin, pitkiin vaelluksiin ja eräkilpailuihin, jolloin suunnittelulla ja varusteiden valinnalla on vielä suurempi merkitys, kirjasta löytyy paljon kokemukseen ja erilaisiin vertailuihin perustuvaa tietoa.

Kirjan talvivaellusta käsittelevässä kappaleessa on kaksi mainiota lainausta eri

jojen tiedostamista, olipa kyseessä sitten aloitteleva retkeilijä tai vuosia kairoja kulkenut konkari.

Hienointa Vaeltajan oppaassa on mielestäni luonnonsuojelua korostava ote, joka kulkee pohjavireenä läpi koko kirjan matkustusvaihtoehtojen valinnasta vesien puhtaana-pitoon. Kirja pukee sanoiksi sen, mitä itse on monesti miettinyt: on sekä meidän vaeltajien että erämaiden onni, että vaeltamisesta ei koskaan tule massojen harrastusta.

Luontosuhteen syvenemisen Laaksonen kiteyttää osuvasti: "Viikon vaelluksella kaikki mahtuu yhteen rinkaankin ja sähköä, vesihanaa tai valmisseineksiä ei edes kaipaa. Vaeltaja ei tunne itseään kuluttajaksi, vaan ihmiseksi."

vuosikymmeniltä. Toisessa kuvataan yöpymistä vuonna 1936 lumen keskellä havujen päällä, havuilla täytetty reppu tyynynä ja takki peitteenä. Toinen kuvaus on kahden hengen teltaesitteenä 70 vuotta myöhemmin, jolloin telta on sili-konisoitua polyamidia, pohjassa on polyesteriä ja polyuretaania, kaaret ovat alumiinia ja saumat teipatut.

Kirjan kuvat houkuttelevat lähtemään, mutta myös varoittavat ja neuvovat. Kartat, taulukot ja luettelot tiivistävät asiaa. Kirjassa on vihreälle pohjalle painettuja tietolaatikoita, joista voi lukea nopeasti esimerkiksi elektronisesta valesuojeluudesta tai miten toimitaan pelastushelikopterin saapuessa. Liitteissä on Suomen parhaita päivä- ja viikonloppuretkikohteita sekä luettelo kohteista, jotka sopivat viikon parin vaellukselle. Kirjassa on myös nettilinkejä, joista tietoa voi hakea lisää.

Perusteellinen, looginen ja paljon vaihtoehtoja esiin tuova kirja on varmasti käyttökelpoinen monta vuotta, kulkijalle kuin kulkijalle. "Lähtisin unelmien reissuun, mutta kun on niin tärkeitä projekteja kesken. Entäpä jos kuitenkin löytäisin aikaa itselleni ja haaveelleni juuri nyt, kun minulla on voimia ja intoa - enkä lykkäisi hamaan tulevaisuuteen, latistumaan ja unohtumaan."

Erä 14/2008, joulukuu, Pertti Rovamo

(hieman lyhentäen):

Käsikirja vaeltajalle

Erä-lehden retkeilyavustajana toimiva eräopas Jouni Laaksonen on uudistanut ja ajanmukais-
tanut perinteisen retkeilijän oppaan. Jo oli aika-
kin, koska edelliset kattavat oppaat olivat ilmes-
tyneet jo 1960-luvulla Kullervo Kemppisen ja
Raimo O. Kojon tekeminä. Retkeilyn perustai-
dot ovat edelleen samat, mutta varusteet ovat
kehittyneet varsin paljon. Siksi on perusteltua
tarkastella koko kenttää uudelleen.

Jounille on syytä antaa tunnustusta viisaasta
näkökulmasta. Hän neuvoo retkeilyn perusasiat
perusteellisesti ja kädestä pitäen. Silti hän ko-
rosta, ettei retkeily "koostu joukosta ehdotto-
mia sääntöjä ja ainoita oikeita varusteita, vaan
lähes kaikki asiat voidaan tehdä monin erilaisin,
mutta silti riittävän toimivin tavoin".

Suhde ympäristöön on Jounille yksi perus-
asioista. Hän kirjoittaa: "...kun matkustus siis
tuottaa saasteita, olisiko luonnonystävän pa-
rempi jököttää aina kotona? Retkeilyllä on niin

paljon luonnon ja ympäristön kannalta myön-
teisiä seurauksia, että huonojen puolten vaaka-
kuppi jää huomattavasti kevyemmäksi."

Ja hieno oivallus on seuraavakin teksti: "Vael-
luksella eletään monin verron yksinkertaisem-
min kuin arjessa. Jos retkeilyn myötä tapahtuu
jokapäiväisessä elämässäkin edes pieni muutos
pelkistetympään, vähemmän energiaa vaativaan
ja vähemmän kiireiseen elämäntapaan, ympä-
ristön kuormitus pienenee. Viikon vaelluksella
kaikki mahtuu yhteen rinkaankin ja sähköä, vesi-
hanaa tai valmisteineksiä ei edes kaipaa. Vael-
taja ei tunne itseään kuluttajaksi, vaan ih-
miseksi."

Vaeltajan oppaassa on mielestäni kaikki se
tietotaito, mitä vaellukselle lähtijän tarvitsee
tietää. Lisäksi hyvän hakemiston avulla löytää
helposti tarvitsemansa tiedon.

Kaiken kaikkiaan tässä on hankkimisen
arvoinen käsikirja kaikille retkeilijöille.

Luonnon Tutkija 4-2009, Pertti Koskimies:

(Lounais-Suomen retkeilyoppaan arvostelun
yhteydessä)

...Edita on viime vuosina panostanut retkeily-
oppaiden julkaisemiseen, esimerkkeinä vaik-
kapa *Suomen retkeilyopas* (2007), *Kainuun
luontokohdeopas* (2005), *Pohjois-Karjalan
vaellusreittiopas* (2004), *Suomen melonta-*

opas (2004) sekä *Retkimelonta* (2008). Perin-
pohjaisesti retkeilyä esittelee ammattiretkelijä
Jouni Laaksonen *Vaeltajan opas* (2008), joka
perustuu parhaaseen saatavilla olevaan ja
maastossa koettuun tietoon ja taitoon.